

TÜRK DÜNYASI
KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ÖZEL SAYI

EKİM 2016

ISSN: 2149-3219

-Uluslararası Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Dergisi-

ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

02-04 Haziran 2016
Priştine/KOSOVA

(ÖZEL SAYI)

Editörler:
Prof. Dr. Mehmet AÇA
Dr. Mustafa AÇA

Ekim-2016

Yazıların dil, imlâ ve ilmî sorumluluğu yazarlarına aittir.

ISSN: 2149-3219

ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ÜÇ AYDA BİR YAYINLANAN ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF TURKIC CULTURE STUDIES

INTERNATIONAL PEER-REVIEWED QUARTERLY JOURNAL

ИССЛЕДОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ ТЮРКСКОГО МИРА

РЕЦЕНЗИРУЕМЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ, ВЫХОДЯЩИЙ РАЗ В ТРИ МЕСЯЦА

Sonbahar/Autumn/Падать - 2016 Yıl/Year/Год - 2 Sayı/Volume/Число - 7

ISSN: 2149-3219

Sahibi / Owner / Владелец

Kültür Bilimleri Akademisi Ltd. Şti.

Başak ŞAHİNBAŞ ÜÇÜNCÜ

Editör / Editor / Редактор

Prof. Dr. Mehmet AÇA

Koordinatör / Coordinator / Координатор

Dr. Mustafa AÇA

Yayın Kurulu / Editorial Board / Редколлегия

Prof. Dr. Mehmet AÇA, Prof. Dr. Nanuli KACXHARAVA, Prof. Dr. İsmail KERİMOV, Prof. Dr. Darhan KIDIRALİ, Prof. Dr. Aynur KOÇAK, Prof. Dr. Mihai MAXİM, Prof. Dr. Emine GÜRSOY-NASKALİ, Prof. Dr. Mustafa ÖNER, Prof. Dr. Elfina SİBGATULLİNA, Prof. Dr. Hatice ŞAHİN, Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ, Prof. Dr. Nikolay YEGOROV, Prof. Dr. Alfiya YUSUPOVA, Doç. Dr. Galina MİŞKİNİENE, Doç. Dr. Özkan ÖZTEKTEN, Dr. Nuran MALTA MUHAXHERİ

Redaksiyon / Redaction / Редакция

Dr. Turgay KABAK

Yabancı Dil Editörleri / Foreign Language Consultant / Консультанты По Иностранным Языкам

Dr. Badegül CAN-EMİR

Dr. Tuncer YILMAZ

Yazışma Adresi / Correspondance Addres / Адрес Издательства

Dr. Mustafa AÇA

Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Trabzon /TÜRKİYE

Tel: (0 462) 377 3586 / 0505 3785167

email: turkdunyasikultur@gmail.com

info@turkdunyasikulturu.com

Abone Bedeli / Subscription Price / Стоимость подписки

Yurt İçi / Interior /для граждан Турции: 60 TL

Yurt Dışı / Abroad / для граждан других стран: 50 $

Başak ŞAHİNBAŞ-ÜÇÜNCÜ adına

Vakıfbank Trabzon KTÜ Şubesi: TR0500015001580073032558 55

Posta Çeki: 12267296

Basım / Press / Типография

Eser Ofset-TRABZON

İÇİNDEKİLER

SEMPOZYUM PROGRAMI..... 5

SEMPOZYUMA KATILANLAR..... 10

SEMPOZYUM KURULLARI..... 13

BİLDİRİLER..... 15

TÜRKLERDE GÖLGE ALGISI 16

Mehmet AÇA

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNDE "KURT AĞZI BAĞLAMA" UYGULAMASI ÜZERİNE TESPİTLER..... 26

Mustafa AÇA

TÜRK ŞİİRİNDE BİR MİSYONER OLARAK SARU SALTUK EFSANESİ VE PARADİGMASI..... 35

Hasan AKTAŞ

TÜRKİYE TÜRKÇESİ YAZI DİLİNDE "TAKISIZ AD TAMLAMASI" YENİ BİR ADLANDIRMA MI?..... 50

Sertan ALİBEKİROĞLU

FONOSTİLİSTİK AÇIDAN AKBAR RISKULOV'UN ŞİİRLERİ 61

Osman ARICAN

HADİ ATLASİ VE "AHİR ZAMAN İŞANI" ADLI ESERİ..... 77

Birsel ORUÇ ASLAN - Yusuf ÖZÇOBAN

GEÇMİŞTEN BUGÜNE TÜRKLERDE ÇEVRE BİLİNCİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME..... 91

Berna AYAZ

KOSOVA'DA OSMANLI ÖNCESİ TÜRK İZLERİ 101

Cemal BAKO

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİN GÖSTERGESİ GELENEKSEL ÇUVAŞ MEZARLIKLARI 115

Bülent BAYRAM

POWER OF THE WORD GIVEN ON DRAMA OATH BY SAMI FRASHËRI.....125

Valbona GASHİ-BERİSHA

ÜSKÜPLÜ İSHAK ÇELEBİ DİVANI'NDA ÇİZGİ DIŞI ÂŞIK TİPİ 138

Funda BUGAN

KOSOVA TÜRK AĞIZLARINDA İSTEK KİPLERİ 150

Suzan D. CANHASİ

AHMET MİTHAT EFENDİ'NİN ROMANLARINDA YAŞANILAN COĞRAFYA: "BALKANLAR" 162

Serap ASLAN-COBUTOĞLU

KIRGIZLARDA EFSUN (BÜYÜ) TEMELLİ DUALAR, İNANÇLAR VE UYGULAMALAR 180

Mehmet ÇERİBAŞ

ESKİŞEHİR KENT KİMLİĞİNDE KIRIM TATAR MUTFAĞININ ETKİSİ 207

Mehmet Emin DEDE - Mehmet Ali YOLCU

PRİZRENLİ TECELLÎ'NİN ŞİİRLERİNDE PRİZREN MANZARALARI 215

Sebahat DENİZ

ÇAĞDAŞ KIRGIZ ÇOCUK EDEBİYATININ ŞEKİLLENMESİNDE SOVYET İDEOLOJİSİNİN ROLÜ 227

Gül Banu DUMAN

LİTVANYA TATARLARI EL YAZMALARINDAKİ TÜRKÇE MİRAÇNAMEDE KARAKTERİSTİK SES OLAYLARI 237

Hüseyin DURGUT

TÜRK HALK MÜZİĞİNİN AKTARIMINDA ODA TOPLANTILARININ ÖNEMİ VE HARPUT "KÜRSÜ BAŞI" ÖRNEĞİ 249

Savaş EKİCİ

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA ÇEVİRİ VE ADAPTASYON HİKÂYELERDE KADIN 258

Gülşah Gaye FİDAN

KOSOVA'DA DİL PLANLAMASI VE TÜRKÇENİN GÖRÜNÜMÜ 271

Bilgehan Atsız GÖKDAĞ

SARI SALTUK GAZİ'NİN MASAL COĞRAFYALARINA SEYAHATLERİ 292

P. Nurdan GÜMÜŞTEPE

RİZE YÖRESİNDEKİ OBUR VE CADI İLE İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME 309

Turgay KABAK

PREŞOVA VE BİLAÇ TÜRK AĞZINDA ŞEKİL BİLGİSİ 324

Bilinda KAMBERİ

XIX. YÜZYIL KADIN ŞAİRLERİNDEN LEYLÂ HANIM'IN DİVANI'INDA HZ.MEVLÂNÂ VE MEVLEVÎLİK.....341

Tuğba KOYUNCU

ORTA ASYA'NIN YALMAVUZ/CELMOĞUZ'U İLE DOĞU KARADENİZ YÖRESİ'NİN GONCOLOZ'U ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA.....351

Abonoz KÜÇÜK

KOSOVA'DA 1951 SONRASI TÜRK EDEBİYATININ GELİŞİMİ, "ROMAN VE HİKÂYE" 363

Elsev BRİNA LOPAR

LİTVANYA TATARLARINA AİT EN ESKİ EL YAZMALARINDAN KAZAN KİTABI (1645): İÇERİĞİ VE ÖNEMİ 375

Galina MIŞKINIENE

KOSOVA TÜRKLERİNDE EŞ (PLASENTA) VE GÖBEK BAĞI İLE İLGİLİ İNANIŞ VE UYGULAMALAR 390

Nuran MALTA MUHAXHERİ

TÜRK DİLİNİN TANINMAYAN BİR YADİGÂRI: YİĞİTBAŞI AHMED ŞEMSEDDİN MARMARAVÎ'NİN USÛL-I VUSÛL-I İLÂHİYYE'Sİ 395

Hasan ÖZER

KUTADGU BİLİG'DE TANRI VE TANRI'NIN ÖZELLİKLERİYLE İLGİLİ BİRLEŞİK YAPILAR 406

Hülya SAVRAN

GEÇMİŞ-ŞİMDİ-GELECEK BAĞLAMINDA ALTAY TÜRKLERİ'NİN KÜLTÜREL DURUMU 416

Fatih ŞAYHAN

AZERBAYCAN VE ANADOLU'NUN KADIN DANSI EZGİLERİNDE MÜZİKAL ANALİZ.....426

Gültekin ŞENER

TÜRKLERDEKİ EVLİLİĞE BAĞLI İNANIŞ VE UYGULAMALARDA EŞİĞİN YERİ 435

Aslı BÜYÜKOKUTAN - TÖRET

MAKEDONYA TÜRK TİYATROSUNDA ALİŞ OYUNUNUN FOLKLORİK UNSURLARI 449

Serdar UĞURLU

BALKANLAR'DAN ANADOLU'YA TÜRK YAĞLI GÜREŞLERİNDE USTA-ÇIRAK İLİŞKİSİ 468

Nursel UYANIKER

İRAN TÜRK FOLKLORUNDA TAKVİME BAĞLI RİTÜELLER.....479

Enver UZUN

EDEBÎ VE TARİHÎ BİR METİN OLARAK DEMİR BABA VİLÂYETNAMESİ 503

Kemal ÜÇÜNCÜ

KOSOVA'DA TÜRKÇE EĞİTİM TARİHİ, ÖĞRETMEN KADROSU VE SORUNLARI 516

Orhan VOLKAN

ESKİŞEHİR KIRIM TATARLARI TEPREŞ ŞENLİĞİNDE SİYASİLERİN AÇIŞ KONUŞMALARI ÜZERİNE SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ.....531

Muhammed Emin YILDIZLI - Mehmet Ali YOLCU

TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARINDA KOSOVA TÜRK KÜLTÜRÜ HAKKINDA TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALARA DAİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ ..539

Berk YILMAZ

PRİZRENLİ ŞEM'Î DÎVÂNINDA ATASÖZÜ VE DEYİMLER.....557

Gökçehan Aysel YILMAZ

DİASPORA KİMLİĞİ ÜZERİNDE FOLKLORUN İŞLEVLERİ: ESKİŞEHİR'DE YAŞAYAN KIRIM TATARLARI ÖRNEĞİ.....567

Mehmet Ali YOLCU

SEMPOZYUM FOTOĞRAFLARI 576

SEMPOZYUM KURULLARI

Onur Kurulu

Doç. Dr. Lindita RUGOVA - *Priştine Üniversitesi*
Prof. Dr. İrfan MORİNA - *Priştine Üniversitesi*
Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ - *Kültür Bilimleri Akademisi*
Prof. Dr. Umay GÜNAY - *Girne Amerikan Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN - *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN - *Ege Üniversitesi*

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AÇA - *Balıkesir Üniversitesi*
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU - *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Asst. Prof. Dr. Nuran. M. MUHAXHERİ - *Priştine Üniversitesi*
Asst. Prof. Dr. Ergin JABLE - *Priştine Üniversitesi*
Yrd. Doç. Dr. Abonoz KÜÇÜK - *Giresun Üniversitesi*
Dr. Mustafa AÇA - *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
MA. Nebahat SULÇEVSİ - *Priştine Üniversitesi*
MA. İsa SULÇEVSİ - *Priştine Üniversitesi*
MA. Esin HÜDAVERDİ - *Priştine Üniversitesi*

Bilim Kurulu

Prof. Dr. İrfan MORİNA - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA*
Prof. Dr. Sedat KUQİ - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA*
Prof. Dr. Aynur KOÇAK - *Yıldız Teknik Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Emine GÜRSOY-NASKALİ - *Marmara Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Mustafa ÖNER - *Ege Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Alfina SİBGATULLİNA - *Bilimler Akademisi - TATARİSTAN / RUSYA FEDERASYONU*
Prof. Dr. Günay KARAAĞAÇ - *İstanbul Aydın Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN - *Uludağ Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Ali AKAR - *Muğla Sıtkı Koşman Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Ömür CEYLAN - *İstanbul Kültür Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Şenol ÇELİK - *Balıkesir Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK-COŞKUN - *Mersin Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Sebahat DENİZ - *Marmara Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. İsmail DOĞAN - *Ordu Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Ülkü ELİUZ - *Karadeniz Teknik Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Muharrem GASIMLI - *Bakü Devlet Üniversitesi-AZERBAYCAN*
Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ - *Kırıkkale Üniversitesi – TÜRKİYE*
Prof. Dr. Sadettin Yağmur GÖMEÇ - *Ankara Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. İsmail GÖRKEM - *Erciyes Üniversitesi – TÜRKİYE*

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ - *Ege Üniversitesi -TÜRKİYE*
Prof. Dr. Tarhan KIDIRALİ - *Türk Akademisi-KAZAKİSTAN*
Prof. Dr. Kuvanışbek KENJALİ - *Şet Tilder Cane İşkerlik Karera Universiteti-KAZAKİSTAN*
Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN - *Osmangazi Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Vahit TÜRK - *İstanbul Kültür Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU - *Hacettepe Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. Kamil Veli NERİMANOĞLU - *İstanbul Aydın Üniversitesi-TÜRKİYE*
Prof. Dr. F. Gülay MİRZAOĞLU - *Hacettepe Üniversitesi-TÜRKİYE)*
Prof. Dr. Mehmet OKUR - *Karadeniz Teknik Üniversitesi-TÜRKİYE*
Assoc. Prof. Dr. Lindita Sejdiu Rugova - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA*
Assoc. Prof. Dr. Salih Okumuş - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA*
Assoc. Prof. Dr. Suzan Canhasi - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA*
Doç. Dr. Galina MİŠKİNİENĖ - *Vilnius University-LİTVANYA*
Doç. Dr. Osman KARATAY - *Ege Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Özkan ÖZTEKTEN - *Ege Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Mustafa AKSOY - *Marmara Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Metin ARIKAN - *Dokuz Eylül Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Bülent BAYRAM - *Kırklareli Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Murat CERİTOĞLU - *Ankara Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ - *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Abdülkadir EMEKSİZ - *İstanbul Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Hatice ŞİRİN-USER - *Ege Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Süheyla SARITAŞ - *Balıkesir Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU - *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Ali SELÇUK - *Erciyes Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Erdal ŞAHİN - *Marmara Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Hatice ŞİRİN-USER - *Ege Üniversitesi-TÜRKİYE*
Doç. Dr. Hülya TAŞ - *Uludağ Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DURGUT - *Balıkesir Üniversitesi-TÜRKİYE*
Asst. Prof. Dr. Nuran M. MUHAXHERİ - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA*
Yrd. Doç. Dr. R. Ebrar AKINCI - *İstanbul Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Erhan AKTAŞ - *Kırklareli Üniversitesi-TÜRKİYE)*
Yrd. Doç. Dr. Berna AYAZ - *Bülent Ecevit Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Tuğrul BALABAN - *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Ülkü DÜZGÜN - *Giresun Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Fatma AKKUŞ YİĞİT - *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN-TÖRET - *Balıkesir Üniversitesi-TÜRKİYE*

Sekretarya

Asst. Prof. Dr. Ergin JABLE - *Priştine Üniversitesi-KOSOVA)*
Dr. Mustafa AÇA - *Karadeniz Teknik Üniversitesi-TÜRKİYE*
Yrd. Doç. Dr. Abonoz KÜÇÜK - *Giresun Üniversitesi-TÜRKİYE*
Dr. Turgay KABAK - *Bayburt Üniversitesi -TÜRKİYE*
Bülent MUTLU - *Aydın Valiliği Özel Kalem Müdürlüğü-Emekli-TÜRKİYE*

Uluslararası Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Dergisi
Sonbahar 2016 - 2 (7) [SEMPOZYUM ÖZEL SAYISI]

ESKİŞEHİR KIRIM TATARLARI TEPREŞ ŞENLİĞİNDE SİYASİLERİN AÇIŞ KONUŞMALARI ÜZERİNE SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ*

Discourse Analysis on the Opening Speeches of Politicians at the Eskişehir Crimean Tatars' Tepresh Festival

Muhammed Emin YILDIZLI**
Mehmet Ali YOLCU***

ÖZET

İnsanlık tarihi, eski dünyanın göç nedenleri olan savaşlar, kıtlık, su kaynaklarının tükenmesi, salgın hastalıklar vb.; modern dünyanın göç nedenleri olan savaşlar, ekonomik kaygılar, kültürel ve dinsel asimilasyon tehditleri, etnik çatışmalar, siyasal rejim baskıları vb. hususlara dayalı göçler toplamından ibarettir. Eski dünyada toplulukların ihtiyaçları ile doğal kaynaklar arasındaki karşıt ilişkiler ağı, toplulukları sürekli biçimde yer değiştirmeye zorlayan bir itki olmuş, böylece topluluklar, kendi anlamlar dünyasındaki kültürel örüntülerini göçle başka yerlere taşıyabilmiş ve başka topluluklarla etkileşime girebilmiştir. Anadolu sınırları içerisine göç ettirilen Kırım Tatar Türklerinin dernekler vasıtası ile düzenlemiş oldukları Tepreş şenliklerinde varlıklarını, kültürlerini ve dillerini yaşatma gayreti içerisinde oldukları söylemek mümkündür. Kırım Tatar Türkleri için büyük bir öneme sahip olan Tepreş şenliği, Eskişehir kent kimliği açısından da özel bir alan işgal etmektedir. Bu bağlamda söz konusu şenlik açış konuşmaları yönünden de belli özellikler taşımaktadır. Bu çalışmada 14 Haziran 2015 tarihinde Eskişehir'de düzenlenen Tepreş şenliğinde açış konuşmaları yapan Kırım Tatarı siyasilerin söylemlerinin çözümlenmesi ve kurulan cümlelerin arkasındaki anlam dünyası tespit edilerek yorumlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Söylem Çözümlemesi, Kırım Tatar Türkleri, Tepreş Şenliği, Eskişehir, Kültürel Kimlik.*

ABSTRACT

History of humanity, is a totality of wars, which were the reason for immigrations of old world, famine, water resources depletion, epidemic ilnesses; wars, which were the reasons for immigration of modern world, and several

* Bu bildiri, TÜBİTAK tarafından 114K112 Numaralı "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Bağlamında Kırım Tatar Geleneksel Halk Kültürünün Tespiti ve İncelenmesi: Eskişehir Örneği" adlı TÜBİTAK-SOBAG 1001 Projesi kapsamında desteklenmiştir.

** Arş. Gör. - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Nevşehir/TÜRKİYE

*** Doç. Dr. - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Nevşehir/TÜRKİYE

migrations as a result ofeconomic concerns, cultural and religious assimilation threats, ethnic conflictions and political regimen repression and etc. In the old world, contrary relations between community needs and natural resources had been a force to compulse phalanxes to change their location permanently, thus, communities have carried their cultural patterns, belonging to their world of notions to several places through immigration and could interact with other communities. It is possible to claim that, Crieman Tatar Turks, who were forcely immigrated into the borders of Anatolia, have ardently tried to maintain their existence, culture and language in the Tepresh Festival, which was held by associations. Tepresh Festival, which has a great importance for Crimean Tatar Turks, has also an important role on Eskişehir's city identity. For the reason, opening speeches of the festival have also some characterististics. In this study, a discourse analysis of political leaders' opening speeches at Tepresh Festival, held on June 14, 2015 was aimed and the world of notions beyond these sentences were aimed to interprete.

Key Words: *Discourse Analysis, Crimean Tatar Turks, Tepresh Festival, Eskişehir, Cultural Identity.*

Giriş

İnsanlık tarihi, eski dünyanın göç nedenleri olan savaşlar, kıtlık, su kaynaklarının tükenmesi, salgın hastalıklar vb.; modern dünyanın göç nedenleri olan savaşlar, ekonomik kaygılar, kültürel ve dinsel asimilasyon tehditleri, etnik çatışmalar, siyasal rejim baskıları vb. hususlara dayalı göçler toplamından ibarettir. Eski dünyada toplulukların ihtiyaçları ile doğal kaynaklar arasındaki karşıt ilişkiler ağı, toplulukları sürekli biçimde yer değiştirmeye zorlayan bir itki olmuş, böylece topluluklar, kendi anlamlar dünyasındaki kültürel örüntülerini göçle başka yerlere taşıyabilmiş ve başka topluluklarla etkileşime girebilmiştir. Dünyanın çeşitli yerlerine göç ettirilen Kırım Tatar Türkleri de bu göçlerle birlikte kimliklerini de göç ettikleri coğrafyalara taşımışlar ve bu coğrafyalarda bir var oluş mücadelesi vermişlerdir.

Anadolu sınırları içerisine göç ettirilen Kırım Tatar Türkleri zamanla göçün izlerini silmeye çalışmış, yerleşmiş oldukları yeni vatanlarında kültürel varlıklarını da sürdürme gayreti içerisine girmişlerdir. Emin Bektöre, Müstecip Ülküsal gibi aydınlar tarafından Emel Dergisi etrafında siyasal, sosyal ve kültürel olarak toplanan Kırım Tatar Türkleri, zaman içerisinde çeşitli dernekler ve yayın organları vasıtasıyla seslerini duyurmaya ve Anadolu coğrafyasının kültür

birikimine katkı yapmaya başlamışlardır. Bahsedilen çalışmalar sonucunda Türkiye'de bir çok dernek, vakıf ve temsilcilikle kendilerini bir diaspora haline getiren ve bu yönde söylemler üreten Kırım Tatar Türkleri, anavatan için kurban kesme, Ramazan'da gıda yardımları, parasal destek gibi çeşitli organizasyonlar da gerçekleştirmiştir. Ortaya çıkan bu gelişmeler Kırım Tatar Türklerinin yoğun olarak yaşadığı yerlerde kendi aralarında ortak hareket etmeyi sağlamakla birlikte onlara siyasal bir aktör olma niteliği de kazandırmıştır. Bunun en belirgin örneğini Eskişehir'de görmek mümkündür. Gerek yerel yönetimlerde gerekse Türkiye Büyük Millet Meclisi nezdinde birçok politik temsilcisi bulunan Kırım Tatar Türklerinin sosyal ve siyasal olarak şehirde etkin olduklarını söylemek mümkündür. Eskişehir kent kimliğinde etkileri olan Kırım Tatar Türkleri dernekleşme yoluyla da çeşitli faaliyetler düzenlemektedirler.

Köyden kente göçün artması ve köy nüfusunun azalmasıyla birlikte Eskişehir'de dernekleşme faaliyetleri hız kazanmıştır. Eskişehir Kırım Türkleri Derneği, Türkiye'deki birçok dernekten daha etkin ve yetkin bir konumdadır. Dernek, halk oyunlarının canlandırılmasında, kuşak güreşinin federasyon nezdinde geleneksel güreşler arasına alınmasında, anavatana yönelik imar faaliyetlerinin yürütülmesinde, Kırım Kültür Evi müzesinin açılmasında, sosyal, siyasal ve kültürel birlikteliğin sağlanmasında güçlü bir yapı olarak Eskişehir'de Kırım Tatar Türklerinin temsilcisidir. Dernek, önceleri Kırım Tatar köylerinin kendi aralarında kutladığı Tepreş şenliğini, 1986 yılından beri Eskişehir'deki tüm Kırım Tatar Türklerinin katıldığı daha organize bir şenlik haline getirmiş ve böylelikle belki de zamanla yok olması muhtemel bir geleneğin canlandırılmasını sağlamıştır. Tepreş, eskiden doğanın uyanmasının kutlandığı bir eğlence olarak düzenlenmiş olsa da günümüz itibariyle milli kimliğinin aktarılmasının, milli duyguların yüceltilmesinin ve belli başlı kültürel öğelerin sahnelenmesinin bir mekânı haline gelmiştir. Şenlik kapsamında düzenlenen etkinlikler sıralanacak olursa bu husus daha net görülecektir. Şenlik; İstiklal Marşı ve Kırım Milli Marşı Ant Etken Men'in okunmasının ardından Tepreş duasıyla devam eder. Daha sonra siyasilerin, cemaat temsilcilerinin ve Tepreş ağasının "kalakay yuvarlamasıyla" şenlik hayırlanır. Devamında halk oyunları gösterileri, yöresel müziklerin icra edildiği bir konserin yapılması, Kırım Tatar Türklerine özgü yemeklerin sergilendiği bir yemek yarışmasının düzenlenmesi, Kırım Tatar Kuşak güreşi müsabakalarının

gerçekleştirilmesi gibi Kırım Tatar kimliğini ortaya çıkaran unsurların sunumuyla şenlik tamamlanır.

Derneğin Tepreş şenliğini daha organize bir biçimde düzenlenmesini sağlaması ve içeriğini politik söylemlerle zenginleştirmesi, söz konusu şenliği Kırım Tatar Türkleri için toplumsal kimliğin sürdürülmesinde en önemli ritüel konumuna yükseltmiştir. Kırım Tatar Türkleri için büyük bir öneme sahip olan Tepreş şenliğinin, yerel yönetimlerin şenliğe verdiği destekler ve yerel yöneticilerin katılımları göz önüne alındığında, Eskişehir kent kimliğinin belirleyici unsurlarından biri olduğu göze çarpmaktadır. Tepreş, hem Kırım Tatar Türklerinin politik zeminde kimliklerini meşrulaştırma aracı olmakta hem de kültürel kimliği görünür kılarak bunun sürdürülmesi ve aktarılmasını sağlamaktadır. Yoğun bir katılımın olduğu, milli duyguların üst düzeyde tutulduğu, aidiyet hissinin ön plana çıkarıldığı bu şenlikte, siyasilerin ve Kırım Tatar Türkleri temsilcilerinin açış konuşmalarındaki söylemler belli mesajlar ve karakteristikler taşımaktadır.

Söylemler, toplumu ve kültürü kuran, insanı düşünmeye iten, tarihsel bir arka planı olan ve toplumsal davranış biçimlerini belirleyen ifade şekilleridir (Günay, 2013: 81). Anlambilimsel ve metaforik ifadeler bağlamında değerlendirilecek olursa, 14 Haziran 2015 tarihinde Eskişehir'de düzenlenen Tepreş şenliğinde, açış konuşmaları yapan siyasilerin söylemlerinin çözümlenmesi ve kurulan cümlelerin arkasındaki anlam alanlarının tespit edilmesi, diasporada kimliğin nasıl korunmaya çalışıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

14 Haziran 2015 Tarihli Tepreş Şenliğinde Siyasilerin Söylemleri[1]

1. Saygı Duruşu, İstiklâl Marşı ve Kırım Milli Marşı Ant Etken Men'in Okunması

Şenliğin başlangıcında saygı duruşu için kullanılan söylemde "Kırım şehitleri, dava önderleri ve temsilcileri" ifadeleri kullanılmıştır. Saygı duruşuna davet edilen konuklara geçmişte yaşanılan olaylar ve kişiler hatırlatılarak kimliklerinin kökü üzerinden onlara mesajlar verilmektedir. Böylelikle hem olaylar ve kişiler kutsallaştırılarak anıların

[1] Çalışmada söylemlerin tamamı alınmamış olup kimliğe yönelik dikkat çekici unsurlar ve belirleyici ifadeler incelenmiştir. Çalışma sürecinde öncelikle bu ifadeler verilecek ve daha sonra yorumlamaya gidilecektir.

taze tutulması sağlanmış hem de şenliğin açılışında katılımcılara milli duygu hissettirilmeye çalışılmıştır. İstiklâl Marşı'ndan sonra okunan Kırım Milli Marşı Ant Etken Men ile yine topluluğa aynı duygular aktarılmak istenmiş, kendilerinin de aslında bağımsızlığa dönük yollarının var olduğu mesajı aktarılmıştır. Böylelikle alt metinde katılımcıların zihninde bir anavatan algısı oluşturmaya yönelik büyük bir vurgu yapılmaktadır. Yine, İstiklâl Marşı okunurken ellerin yanlarda olması, fakat Ant Etken Men okunurken sağ elin kalp üzerinde tutulması dikkat çekicidir. Ayrıca Ant Etken Men'in saygı duruşundan sonra duygu yoğunluğunu bir üst düzeye çıkarmakta etkin bir rol oynadığı düşünülmektedir.

2. Tepreş Duası

Tepreş duasında ağırlıklı olarak sürgüne değinilmekte ve cemaat duygusu ile birlik beraberlik ifadeleri geçmektedir. Milli duyguların, saygı duruşu ve marşlarla yükseltildiği açılıştan sonra yapılan dua, dini duygularla birlikte yine alt metinde aynı şekilde milli duyguları da yüceltmektedir. Duada sürgünden söz edilmesi, sürgünde hayatını kaybedenlerin hayırla yâd edilmesi, Kırım Tatarlarının büyük bir topluluk olduğu ve bu topluluğun birlik ve beraberliğinin önemli olduğu vurgusu dua kısmında dini duygulardan çok milli duyguların ön plana çıkarılmak istendiğini göstermektedir. Ayrıca burada belirtilmeli ki, dua kısmında Türkiye'yle ilgili kısımlar da önemli bir yer tutmaktadır.

3. Dernek Başkanı Evren Olcay'ın Açış Konuşması

Eskişehir Kırım Türkleri Derneği Başkanı Evren Olcay'ın konuşmasında; "Kırım davasına hizmet", "soydaşlarımız", "Kırım'daki olaylar", "sürgünde birleşme", "Kırım için ortak akıl var", "öz halkımız", "şehir yönetiminde Tatarların durumu" vb. söylemler ön plana çıkmaktadır. Dernek başkanı ve diaspora temsilcisi olarak Evren Olcay'ın yaptığı konuşma, anavatan Kırım ve son yıllarda Kırım'ın işgaliyle ilgili sorunlar üzerine yoğunlaşmıştır. Bu söylemler, derneğin bir diaspora örgütü haline gelme hususundaki gerekliliği de göstermektedir. Olcay'ın soydaş ifadesini kullanması, Kırım'daki sorunlar üzerine eğilmesi ve Kırım'da yaşayanları "öz halkımız" olarak ifade etmesi bir diaspora anlayışının örneğidir ve bu bağlamda diasporadaki sivil toplum kuruluşlarının görev ve sorumluluklarından biri yerine getirilmektedir.

4. Tepreş Hanımağası ve Milletvekili Ruhsar Demirel'in Konuşması

Tepreş Hanımağası Ruhsar Demirel konuşmasında "bizim Tatarlar neşeli olur", "Tepreş Ağası olan ilk milletvekiliyim", "soydaşlar", "ben değil biz diyeceğiz", Eskişehir'de çiböreğin yeri ve önemi", "büyük toplum" ve "kültürü geliştirme gayretleri" gibi ifadeler dikkat çekmektedir. Tepreş şenliğinin ilk hanımağası ve milletvekili olma özelliği taşıyan Ruhsar Demirel'in konuşması, Kırım Tatar Türklerinin hem Türkiye siyasetindeki yerini hem de politik tercih farklılıklarına rağmen grup kimliği söz konusu olunca topluluk üyelerinin birlikte hareket ettiklerini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Demirel, kullanmış olduğu ifadelerle Kırım Tatar davası için olumlu bir hava çizerken aynı zamanda birlik beraberliğe ve büyük topluma vurgu yapmıştır. Böylelikle hem bir kadın hem de bir Kırım Tatar Türkü olarak taşımış olduğu niteliklerle katılımcılara mesaj vermiştir.

5. Odunpazarı Belediye Başkanı Kazım Kurt'un Konuşması

Odunpazarı Belediye Başkanı Kazım Kurt'un konuşmasında dikkat çeken hususlar; kültürün önemi, Kırım meselesinin çeşitli platformlarda yeterince konuşulmaması, Kırım'a karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgisizliği, topluluğun bu hususta daha duyarlı olması ve birlikte hareket edilmesi gerekliliği, Kırım Tatar dilinin önemi ve dili yaşatma çabalarıyla ilgili söylemlerdir. Kurt, Eskişehir'de yaşayan Kırım Tatar Türkleri arasındaki siyasetçilerin önde gelen isimlerinden biridir. Önceki dönemlerde milletvekilliği de yapmış olan Kurt, belediye başkanlığı döneminde Kırım Tatar Türklerinin hemen her türlü sosyal ve kültürel faaliyetlerine destek vererek onların kültürlerini korumasında ve yaşatılmasında öncülük etmektedir. Tepreş şenliğinin düzenlendiği alanın tahsisi ve orada sunulan hizmetlerin birçoğu Odunpazarı Belediyesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Kurt, yapmış olduğu konuşmada Kırım meselesine büyük bir yer ayırmıştır. Konuşmasında Türkiye'nin Kırım meselesiyle yeterince ilgilenmediğinden, toplulukta kopukluklar ve dağınıklıklar olduğundan, birlik ve beraberliğin azalmasından, Kırım Tatar Türkçesinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığından söz ederek diğer açış konuşmalarına göre daha eleştirel bir yaklaşım sergilemiştir. Kültür ve dille birlikte bir kimliğin ayakta kalabileceği, onun yok olmaması gerektiği ve bunların sağlam olması durumunda Kırım için gereken şeylerin yapılmasının mümkün olabileceğinden bahsederken diaspora temsilcilerini de Türkiye'de daha aktif rol almaya çağırarak onları eleştirmiştir.

6. Tepebaşı Belediye Başkan Vekili Metin Gündoğdu'nun Konuşması

Tepebaşı Belediye Başkan Vekili Metin Gündoğdu, konuşmasında "soydaş", "Kırım davası","birlik ve beraberlik" vb. ifadeleri kullanmıştır. Kırım Tatar Türkü olan Gündoğdu, Kırım sorununa dikkat çekerken birlik ve beraberlik mesajlarıyla diasporadaki Kırım Tatarlarının sorunlarına çözüm aranması noktasında çağrıda bulunmuştur.

7. Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkan Yardımcısı Abdulkadir Adar'ın Konuşması

Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkan Yardımcısı Abdulkadir Adar, konuşmasında "biz Kırımlılar göçle birlikte medeniyeti de getirdik", "Aktopraklar", "çiftçiliğin önemi", "toplumun gelişmesinde eğitimin önemi", "biz Tatar topluluğu", "çocuklarınıza Tatarca öğretin" vb. ifadeleri kullanmıştır. Abdulkadir Adar'ın, anavatandan "Aktopraklar"a (Türkiye) geliş sürecinden ve göçten sonraki dönemden bahsederken hamasi duygularla Kırım Tatar Türklerinin Anadolu'ya modern çiftçiliği ve dolayısıyla medeniyeti getirdiğinden bahsederek konuşmasında katılımcıların özgüvenlerini yükseltici bir söylem seçtiği görülmektedir. Kırım Tatar Türkçesi hakkında da konuşan Adar, bu lehçeye sahip çıkmanın kültüre ve kimliğe sahip çıkmak olduğunu ifade ederek konuşmasını tamamlamıştır.

Sonuç

Yukarıda sözü edilen söylemlerden anlaşılmaktadır ki, Kırım Tatar Türklerinin siyasi temsilcileri, Tepreş şenliğinde yaptıkları konuşmalarda topluluk kimliği, Kırım Tatar kültürü, anavatanla olan bağların daha sıkı kurulması ve birlik beraberliğin önemi üzerinde durmuşlardır. Bu söylemler, aslında diaspora kimliği oluşturma sürecinde kullanılan yaklaşımlarla örtüşmektedir. Bununla birlikte Eskişehir'de cari olan Kırım Tatar kimliği, "Tatarlık" ve "Türklük" olmak üzere çift yönlü bir özelliğe sahiptir. Bu ikili kimlik yapısı, diaspora topluluklarında sıkça görülmektedir. Zaman zaman bu iki kimlikten biri, mekân-zaman konjonktürüne bağlı olarak diğerine göre daha fazla ağırlık kazanabilmektedir. Kırım Tatar diaspora kimliğinin Tepreş şenliklerinde öne çıkan özelliği ise "Tatarlık" üzerinde yoğunlaşmıştır. Siyasiler, kullanmış oldukları ifadelerle Kırım Tatar kimliğinin pekiştirilmesini ve bu kimliğin diaspora vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nde daha da

güçlenerek anavatanda karşılık bulmasını beklemektedirler. Türkiye siyaseti içinde yer alan bu kişilerin yapmış olduğu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Kırım Tatar Türklerinin kimliklerini sürdürme misyonu sivil toplum kuruluşlarına, daha doğrusu diaspora örgütlerine devredilmiştir. Ayrıca söz konusu siyasiler, bulunmuş oldukları siyasi yapılar aracılığıyla diaspora çalışmalarına destek vermektedirler.

KAYNAKÇA

GÜNAY, Doğan (2013), *Söylem Çözümlemesi*, İstanbul: Papatya Yayınları.